

Jana Pleskalová. Stará čeština pro nefilology. Masarykova univerzita v Brně, Filologická fakulta, Brno, 2001, 149 s.

Излезе помагало по Историческа граматика на чешкия език под заглавието *Старочешки за нефилолози*. Неговата авторка е професор по историческа граматика на чешкия език в Масариковия университет, гр. Бърно, Република Чехия. Професор Плескалова е дългогодишна преподавателка с трайни и задълбочени интереси в езикознанието и в частност – в историческата лингвистика. Като ученичка и последователка на утвърдените чешки учени Арнощ Лампрехт и Душан Шлосар тя продължава установената езиковедска традиция в Масариковия университет и в голяма степен допринася за развитието и приложението ѝ.

Помагалото има за цел да улесни преподавателската практика по историческа граматика и е адресирано към по-широк кръг от читатели. Въпреки скромното и непретенциозно заглавие *Старочешки за нефилолози* книгата е ценен помощник за преподаватели и студенти. Прави впечатление изчистеният и достъпен език и прецизно структурираният в хронологичен план исторически развой на чешкия език. Настоящото помагало е плод на дългогодишната изследователска и преподавателска дейност на професор Плескалова и е реализирано след спечелен проект от авторката му.

В съдържателно отношение книгата се отнася до т. нар. старочешки период в езика, който в съвременната лингвистична традиция обхваща от втората половина на XII до края на XV век. За сметка на това обстойно са разгледани основните нива на езика от този период – *фонетика, морфология, синтаксис*.

Композиционно помагалото е разгърнато в *Уводна част, Фонетика, Морфология и Синтаксис*.

В увода са разгледани различните източници за изследване на историческия развой на чешкия език, представена е периодизация на развой на езика, посочени са основните чешки наречия, проследен е развой на чешките правописни системи и пунктуацията, дадени са и системи за транслитериране и транскрибиране на старочешки текстове.

В глава *Фонетика* са застъпени всички фонетични промени, настъпили през този период. Представя се вокалната и консонантната система, разгледани са видовете депалатализации и дисимилации, сричкотворните *r* и *l*, появата на *ů, ě, ť, ou, ř* и т. н. Всички явления са подредени хронологично и са подкрепени със съответните примери.

Най-голямо място е отделено на старочешката морфология. По отношение на именната система са разгледани склонитбените типове по основи както на съществителните, така и на прилагателните имена. Представена е и местоименната система със своите склонитбени модели. Проследена е типологията на спреженията и темпоралната система в този период, наред с това са застъпени и различните видове причастия и описателни форми.

В раздела *Синтаксис* са маркирани основните тенденции в разво­я на този дял на езика – от предисторическия период до XVIII век. Акцентира се върху простото изречение и неговите части, изразяване на отрицание, възможност, принуда и, разбира се, сложното изречение и видовете съюзи в него.

В края на помагалото е предложена подробна библиография по историческа граматика и история на езика.

Книгата завършва със списък на съкращенията и символите и списък с употребените термини по страници.

Както става ясно, помагалото на Яна Плескалова е ориентирано към по-широк кръг читатели. То е предназначено и за студенти от историческите специалности, изучаващи разво­я на чешкия книжовен език. Акцентира се върху практическото овладяване на старочешкия, т. е. получаване на знания, които ще помогнат да се разчете един старочешки текст. Методологически книгата е структурирана по модела на Душан Шлосар "Stará čeština pro archiváře". С достъпния си и четивен стил, нещо рядко срещано в последно време, книгата може да представлява интерес и за студентите бохемисти извън пределите на Република Чехия.

Борислав Борисов

Пражката школа: Генеалогия, самопознание, полемики. НОМО ВОНЕМИСЪС. Издание на Бохемия клуб, Херон прес, 2004, кн. 1. Съст. Добромир Григоров; ред. на броя Маргарита Младенова.

Анахронизъм ли е за съвременната хуманитаристика "връщането" към дейността на Пражката школа? На какво се дължат определени подозрения, свързани с методологическата и идеологическата самоличност на тази школа? Възможно ли е генеалогията на определени концепти, работещи в рамките на дадена научна общност, да бъде коректна спрямо изходния епистемологичен контекст на съответната общност и едновременно с това да отчита трансформациите, които търпят идеите в хуманитарното познание при преноса им в "чужди" контекстуални полета? Това са – едро формулирани – основните проблеми, които са тревожели Добромир Григоров – съставител (автор на въвеждащия текст, на две от рецензиите и преводач на две от подбраните статии) на този много силен брой на списание "Nomo Bohemicus". Целта на изданието е да се представи синтетично – с оглед на обема, който може да си позволи, – "произхода" и "източниците", довели до създаването на Пражката лингвистична школа, и заедно с това съвременните рефлексии върху дейността и значението на един от най-характерните феномени в историята на хуманитарната мисъл през XX век. Подборът на текстовете е основан на баланса между "авторерексивните жестове" (както ги нарича Д. Григоров) на физиономични за школата фигури като Вилем Матезиус, Йозеф Вахек, Роман Якобсон, от една страна, и свързани по един или друг